
Dr Roman Wołoszyński (1928-1966)

Biuletyn Polonistyczny 9/26/27, 153-155

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Do ważniejszych prac F. Araszkiwicza należą: "Bolesław Prus i jego ideały życiowe" (1925), "Hieronim Łopaciński" (1928), "Pozytywizm polski" (1946), "Bolesław Prus. Filozofia, kultura, zagadnienia społeczne" (1948), "Prus w świetle własnej biblioteki" (1951). Ogłaszał szereg nieznanych rękopisów Bolesława Prusa.

Inne rozprawy i artykuły dotyczą najczęściej literatury okresu pozytywizmu i Młodej Polski (wśród nich kilka prac o Żeromskim). Drobniejsze studia i artykuły zebrał w dwóch tomach: "Refleksy literackie" (Lublin 1934) i "Dzieła i twórcy" (Warszawa 1957). Pod jego redakcją ukazała się księga zbiorowa na 50-lecie Biblioteki im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie (1957) i zbiorowa książka o życiu i działalności prof. Juliusza Kleina (1961).

Prof. Araszkiwicz brał również czynny udział w regionalnym ruchu kulturalnym: był członkiem i długoletnim wiceprezesem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książki, Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, miejscowego Oddziału Związku Literatów Polskich. W latach 1928-1929 był redaktorem czasopisma "Region Lubelski". Był też inicjatorem i kierownikiem naukowym organizacji Muzeum Bolesława Prusa w Nałęczowie.

Za swoją działalność w środowisku lubelskim był dwukrotnie wyróżniony nagrodą Wojewódzkiej Rady Narodowej oraz nagrodą literacką miasta Lublina. W roku 1938 odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi, a w r. 1957 - Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Dr ROMAN WOŁOSZYŃSKI

(1928 - 1966)

2 czerwca 1966 r. zmarł we Wrocławiu po ciężkiej chorobie dr Roman Wołoszyński, adiunkt Instytutu Badań Literackich PAN - historyk literatury polskiego Oświecenia i edytor, krytyk teatralny.

Roman Wołoszyński urodził się 17 stycznia 1928 roku w Grodzisku na Wileńszczyźnie jako syn leśniczego. Od początku wojny, po tragicznej stracie obojga rodziców, tułaczka okupacyjna dała mu poznać twarde życie. Pracował jako młodociany ro-

botnik w przedsiębiorstwach budowlanych, na plantacjach tytoniowych, w warsztatach samochodowych. Nie uniknął - choć miał dopiero 15 lat - wysyłki do Niemiec na roboty, skąd wydostał się tylko dzięki chorobie. Wobec ponownej groźby wywózki na roboty schronił się w okolicach Zakopanego, gdzie zastał go koniec wojny. Okupacyjne luki w nauce uzupełniał na semestralnym kursie gimnazjalnym w Gliwicach, a następnie, w latach 1946-47, na Wstępnym Roku Studiów Uniwersyteckich przy Uniwersytecie i Politechnice we Wrocławiu. W roku akad. 1947/48 rozpoczął studia polonistyczne w tejże uczelni pod kierunkiem Tadeusza Mikulskiego.

W okresie studiów, które ukończył w 1952 roku, pracował aktywnie społecznie w Związku Młodzieży Demokratycznej i Związku Akademickim Młodzieży Polskiej - oraz zawodowo, początkowo jako stypendysta, a następnie asystent biblioteczny w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Od stycznia 1953 rozpoczął prace w nowo powstającym pozauniwersyteckim ośrodku polonistycznym tego miasta: Pracowni Historii Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich - najpierw jako starszy asystent, a od r. 1955 jako adiunkt. Tu dobiegł drogi swego krótkiego, lecz jakże bogatego życia.

Uczeń Tadeusza Mikulskiego, a równocześnie pracownik wielkiego warsztatu humanistycznego, Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, uzyskał wykształcenie ogólnopolonistyczne, ze szczególną przecież cechą: filologa uczulonego na rzetelność warsztatową. W tej szkole powstały jego pierwsze prace edytorskie, jak udział w zbiorowym wydaniu "Pism wybranych" Ignacego Krasickiego (PIW, Warszawa 1954, t. 1-4), obszernej dwutomowej edycji "Korespondencji" Krasickiego (Wrocław, Ossolineum, 1958, t. 1-2) - obu wydawnictw pod redakcją Tadeusza Mikulskiego, oraz pojedynczych dzieł tego czołowego pisarza polskiego Oświecenia. W bibliografii jego prac mamy zarówno bardzo szczegółowe, erudycyjne i nie mniej błyskotliwe studium o hymnie "Święta miłości kochanej ojczyzny" ("Pamiętnik Literacki" 1950, z. 3/4), jak i studium o początkach Oświecenia ("Jeszcze w sprawie początków Oświecenia w Polsce", "Pamiętnik Literacki" 1965, z. 2) czy ostatnią, nie wydaną jeszcze książkę "Krasicki a myśl Oświecenia".

Pierwsza książka Wołoszyńskiego, jego praca magisterska "Postawa ideowa Krasickiego po roku 1780" (Wrocław 1953), wydana w "Studiach Historycznoliterackich" (t. XIX), jakkolwiek nosi cechy debiutu naukowego - stanowi przecież próbę reinterpretacji śmiałej, nowoczesnej, charakteryzującej jednocześnie postawę badawczą autora: próbę odczytania semantyki dzieła literackiego jako historii idei. Taką postawę zaświadczyl też w licznych artykułach i recenzjach.

Osobnym rozdziałem w jego biografii naukowej była działalność teatralna. I tu epoka Oświecenia i jej dramaturgia leżały u podstaw tych zainteresowań. Autor monograficznego Wstępu do wydania "Komedii" Krasickiego (w serii Teatr Polskiego Oświecenia, Warszawa 1956), wydawca nie publikowanej przedtem komedii Krasickiego "Satyryk" (Archiwum Literackie, t. IX), w opracowaniu krytycznym łączył dociekliwość filologa z rozległymi badaniami nad całym teatrem Oświecenia. Zangażował się też żywo w prace teatru współczesnego: od 1961 roku został konsultantem literackim Państwowych Teatrów Dramatycznych we Wrocławiu.